

ความไม่ประมาทในสังขารทั้งสอง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๑

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

หัวใจของศาสนาคือหัวใจของผู้ปฏิบัติ ต้นไม้มีแก่น ต้นไม้มีกระพี้ ต้นไม้มีเปลือก ต้นไม้จะอยู่ได้ในป่า มีคุณค่า ป่านั้นมีคุณค่าก็ต้องต้นไม้ที่มีแก่น ป่านั้นถึงมีคุณค่าขึ้นมา อันนี้ป่าก็ต้องอาศัย ถ้าต้นไม้ใหญ่ยืนอยู่ต้นเดียว หรือต้นไม้ใหญ่น้อย ลมพัดมาต้นไม้ใหญ่ก็ล้ม อาศัยกัน แบ่งกันไปแล้ว อันนั้นก็บุญกุศลส่วนหนึ่ง

ทาน ศีล ภาวนา หลักของศาสนา ส่วนใดเป็นประโยชน์เราเอาหมด เราก็ทำประโยชน์นั้นแล้ว ตั้งแต่เข้ามาได้ทำทาน ได้ถวายทำบุญกุศล ได้เวียนเทียน เวียนเทียนนี้เป็นการเคารพด้วยดอกไม้ เห็นไหม ดอกไม้รูปเทียน กับอาหารการกิน เห็นไหม ตอนเช้าเป็นอาหาร ถ้าคนเห็นเฉพาะวัตถุอันนั้นก็หลงแต่อันนั้น แต่บุญกุศล เพราะมันจะให้ใจอึ้งไป

ใจหิวกระหาย ใจหาเครื่องเกาะเกี่ยว ใจหาที่พักใจ อันนี้พระพุทธเจ้าตรัสรู้ตรงนี้ ใจพระพุทธเจ้าอึ้งก่อน ใจพระพุทธเจ้าเต็มหมดแล้ว ไม่บกพร่อง แล้วถึงได้ประกาศ เป็นประโยชน์ตนเองแล้วถึงเป็นประโยชน์ผู้อื่นต่อไป นี้องค์ศาสดาองค์เอก เอกจริงๆ พระพุทธเจ้าเกิดได้องค์เดียวแต่ละกาลๆ แต่ก็มีมา อย่างกับนี่ก็พระพุทธเจ้า ๕ องค์...เกิดได้องค์เดียวเท่านั้น ถ้าไม่มีพระพุทธเจ้า ศาสนาไม่มีนะ

คิดสิ ถ้าไม่มีพระพุทธเจ้า ไม่มีใครสามารถรู้ได้ จะรู้ได้โดยเฉพาะตนก็เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าเท่านั้น กับพระพุทธเจ้า แล้วพระพุทธเจ้ามีบารมีมากกว่าถึงได้วางพระพุทธศาสนานะ แล้วก็หวังพวกเรามาก มีเมตตาดีนมากเลย อยากจะให้เขารู้หรือหมุ่สัตว์ไป แต่คนไปไม่ได้เพราะเราไม่สนใจกันเองนะ เรา ฟังสิ ไม่ใช่พระพุทธเจ้า เพราะเราใจ

อย่างเช่นวันจะปรินิพพาน ไปเทศน์ได้สุกัถะเป็นพระอรหันต์องค์สุดท้ายนะ แล้วก็พูดสอนนะ “ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เป็นกาลสุดท้ายของเราแล้ว ใครต้องการสิ่งใดอยากรู้ต่อหน้าพระพุทธเจ้า ถามเถิด พระพุทธเจ้าล่วงไปแล้วจะเสียใจภายหลัง” พระเจียบเพราะต้องการฟังพระพุทธเจ้าพูดองค์เดียว เพราะธรรมประเสริฐ

จนไม่มีใครพูด พระพุทธเจ้าฝากไว้ละ “ภิกษุทั้งหลาย พิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด แล้วจะเอาตัวรอดปลอดภัยได้”

“พิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด” ห่วงขนาดนั้นละ “พิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด” เราประมาทกันหรือเปล่า สังขารภายนอก สังขารภายใน

สังขารภายนอก เห็นไหม ร่างกาย นี่สังขารภายนอก “พิจารณาด้วยความไม่ประมาทเถิด” เราประมาทไหม? ประมาททุกคน ถ้าทางโลกเราว่าเราไม่ได้ประมาทเลย เรายังรักษาร่างกายเราอย่างเต็มที่ เรายังรักษาร่างกายเราอย่างปกติตามที่ว่าเขารักษา กัน เห็นไหม นี่เรารักษา อันนั้นรักษาแบบหลง รักษาแบบไม่รู้เท่าไร นี่ถึงว่าเราไม่รู้เท่า เรายังรักษาประสาที่เรารักษา ถึงว่า เราถึงไปเป็นความประมาท ประมาทหมายถึงว่าเราไม่รู้ตามความเป็นจริง เราไม่เห็นร่างกายนี้เป็นตามความเป็นจริง

เราเกิดมาเรามีหัวใจ เรามีร่างกาย เราเกิดมาแล้วเราก็ตายไป ใจใหม่ เกิดมาใช้ชีวิตชีวิตหนึ่ง อยู่แล้วก็ตายไป เหมือนกับผลไม้ ผลไม้จะอะไรก็แล้วแต่ ถ้าผลไม้ผลนั้นออกมา เราเก็บไว้จนผลไม้ นั้นเน่าเสียไปนี้ได้ประโยชน์อะไรขึ้นมา ได้ประโยชน์ไหม? ไม่ได้ ผลไม้ที่ออกมา แก่ เราต้องเก็บผลไม้ที่ไว้ใจใหม่ แก่ แล้วเราบ่มให้สุก แล้วเราต้องกินผลไม้ที่ไว้ใจใหม่ ถ้าเรากินเข้าไป เราจะได้รสจากผลไม้ที่นั้น เราจะได้คุณค่าจากผลไม้ที่นั้น เห็นไหม เราต้องกินเข้าไป เราต้องใช้ประโยชน์จากผลไม้ที่นั้น ผลไม้ที่นั้นจะมีประโยชน์ขึ้นมา

ร่างกายสังขารภายนอกก็เหมือนกัน เราเกิดมาแล้วเราก็ตายไปเหมือนกับผลไม้ ใจ เก็บรักษาจนเน่าจนเสียหายไปโดยไม่ได้ประโยชน์ ร่างกายขึ้นมา เราเป็นมนุษย์ขึ้นมา เราเกิดขึ้นมา แล้วเราก็ดำรงชีวิตอยู่แล้วก็ตายไป เห็นไหม ผลไม้ผลนั้นก็เสื่อมไปโดยไม่มีประโยชน์ แล้วเราว่าเรารักษาร่างกายเราตามความเป็นจริงไป หลงไหม? หลง หลงเพราะเราไม่เข้าใจ เราไม่รู้ เราถึงว่ามีโลก มีโกธ มีหลงอยู่ในหัวใจทุกๆ ดวงที่เกิด

พระพุทธเจ้าถึงได้เตือนใจ “จงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด” ไม่ประมาทอย่างไร? ไม่ประมาทเพราะว่าเราไม่ลุ่มหลงไปในสิ่งที่หัวใจที่พาหลงไป เราไม่ได้ว่าเราหลงโดยธรรมชาติที่เราอยากหลงนะ แต่เราไม่รู้เท่า เราถึงหลง ถ้าคนรู้มันจะหลงได้อย่างไร คนรู้ต้องไม่หลง คนหลงต้องไม่รู้ แต่เราหลงเพราะเราเข้าใจตามความสมมุติ เข้าใจตามความเป็นจริงของทางโลกเขาไป ร่างกายต้องรักษาไปแล้วก็ตายไป เห็นไหม พระพุทธเจ้าสอนว่าให้พิจารณาตามความเป็นจริงที่มันต้องบอบสลายใช่ไหม แล้วให้หัวใจมันเข้าใจใจ

ถึงว่า ถ้าเราพิจารณาโดยปกติของเรากัน เราพิจารณาโดยโลกียะ โดยความเห็นของโลก พระพุทธเจ้าถึงสอนให้ทำทาน ทำศีล สมาธิ...มีศีล ศีลเพื่อรักษาไม่ให้จิตใจมันอีกเหิมเกินไป เรามีอีกเหิมไหมในหัวใจเรา เราเคยสงบร่มเย็นไหม? ไม่เคยสงบร่มเย็น มันเคยหาเรื่องยุเหยในใจเราตลอดไป ไม่เรื่องใดก็เรื่องหนึ่ง มันพุ่งอยู่ตลอด แล้วเราก็คิดตามความคิด มันเริ่มต้นจากมันจุดประกายในหัวใจ แล้วก็เอาเบ็ดเกี่ยวจุมูกเราก็ลากไป แล้วเราก็โดนลากไปตลอด ความคิดนั้นลากเรากระเสือกกระสนไปจนหนั่งนี้ไม่มีเหลือ เลือดซิบๆ นะ นี่เปรียบถ้าเป็นวัตถุ แต่นี่เราไม่เห็นตรงนั้น พอเราไม่เห็นตรงนั้นมันคิดไป เราก็คิดตามไปๆ เลยไม่เห็นว่ามันผิดตรงไหน

ผิด ผิดเพราะหัวใจไม่เคยสงบ หัวใจเราไม่เคยสงบ เราวิ่ง เราเดินอยู่ เราจะมองของสิ่งใดไม่ตามความเป็นจริง เพราะการเคลื่อนไหวของสายตาเรา เราเห็นภาพนั้นเลื่อนหมด ความคิดทางโลกียะก็เป็นอย่างนั้นนะ คิดจากเรานั้นละ แต่คิดออกไปๆ...ไม่ได้ มันเป็นโลกียะ ความคิดเหมือนกัน สังขารเหมือนกัน แต่สังขารภายใน พระพุทธเจ้าถึงสอนให้ทำใจให้สงบไป เราถึงต้องทำสมถกรรมฐานกัน

ทำสมถกรรมฐานเพื่อให้ใจสงบ สงบจากแรงดึงดูดของโลก สงบจากแรงดึงดูดของไอตัว พาคิดในหัวใจ ถ้ามันพาคิดอยู่ มันอาศัยความคิดแล้วก็พาคิดไปตามกิเลส ทำใจให้สงบก่อน ก็อาศัยความคิด แต่เป็นความคิดจากธรรม เห็นไหม พระพุทธเจ้ารู้ตรงนี้ พระพุทธเจ้ารู้ก่อนแล้วถึงวางแนวทางไว้ให้เราเดินตามใจ

ถ้าใจสงบมันจะมีความสุขเกิดอันดับ ๑...ของที่พุ่งชาน ไฟที่เผาโลกอยู่นี้ เราดับไฟนั้น ไฟสงบลง พอไฟสงบลง ความร้อนไม่มี สิ่งที่เสียหายไม่มี เห็นไหม ความร้อนไม่เกิด มันไม่เผาผลาญ จิตที่สงบมันจะมีความสุขดุจดื่มมาก ดุจดื่มจากไฟมันเผาผลาญหัวใจสงบลง จะมีความสุข มีความสุขดื่มในการที่ใจนั้นสงบจากความคิด เพราะตัวหัวใจมีพลังงานอยู่ แต่ไอ้ความปรุงแต่ง

ความใสออกไป ใสที่ว่าเราวิ่งออกไป พอมันสงบเข้ามา ใสความที่เกาะเกี่ยว ให้ลากเราจนเลือด ซิบๆ มันไม่มี แต่มันก็ยังมีพลังงานอยู่ เพราะมันเป็นใจ มันเป็นธรรมชาติรู้ นี้ความสงบอันนี้ใจ พระพุทธเจ้าถึงสอนให้พยายามทำใจให้สงบ

ก่อนจะทำใจให้สงบก็อย่างที่ทำกันมาเมื่อก่อนนี่ก่อนหน้านั้นแล้ว เหตุนั้นถึงจะทำให้เรา สงบเข้ามาได้ ถ้าไม่มีเหตุนั้นเราก็คิดไปฟุ้งซ่านไปตามโลก อาศัยเหตุนั้นล้อมเราเข้ามาใจ ถึงว่า ต้องมีศีล ศีลคือความปกติของใจ ความผิดศีลเกิดจากมโนกรรมก่อน เราจะทำอะไรผิด เราเกิดจาก ใจคิดอยากทำ หรือทำโดยความพลั้งเผลอ เห็นไหม พอเริ่มมีศีล ศีลนั้นทำให้เราเป็นปกติ เราไม่ทำ ความผิดพลาดจากข้างนอก พอมีศีลเข้ามา เรากำหนดพุทโธๆ เข้ามา จิตใจที่มีศีลทำให้ใจนี้ไม่คิด ฟุ้งซ่านออกไป เพราะมันมีขอบเขต แล้วกำหนดพุทโธซ้ำเข้าไปอีกๆ ใจนี้สงบเข้าไปๆ ความ สงบของใจนี้ความสุขเกิดขึ้น ความดูคึดเกิดขึ้น ความแตกต่างจากความคิดเดิมเกิดขึ้น

แต่เดิมเราคิดว่าเราถูกต้อง เราคิดไปตามประสาเราคิดหมดเลย แต่ความสุขอันนี้เกิดขึ้น เอ๊ะ! ความคิดแบบนี้มีด้วยหรือ ความคิดที่คิดในตัวเองที่ไม่เกาะเกี่ยวออกไปภายนอกมีด้วยหรือ นี้ความแปลกประหลาดจะเกิดขึ้นทันทีเลย สิ่งนี้พระพุทธเจ้าผ่านมาแล้วนะ ความแปลกประหลาด เกิดขึ้นแล้วก็ความตื่นตื้นเกิดขึ้น พอความตื่นตื้นนั้นเกิดขึ้น ยกขึ้น ยกขึ้นมาพิจารณาสังขารด้วย ความไม่ประมาท

พอจิตมันสงบมันไม่หมุนไปตามความคิด ความคิดเราเกิดมาต้องตาย ผลไม้ต้องเสีย แนนอน ผลไม้นี้ต้องเน่าต้องเสื่อมสภาพไปตามความเป็นจริง ทุกคนรู้แต่ทฤษฎี ทุกคนรู้จัก ความคิด ทุกคนรู้จักตำรา แต่ความเห็นจริงยังไม่เกิด ความเห็นจริง เช่น เวลาร่างกายเราเป็นไป หรือว่าญาติพี่น้องหรือคนใกล้ตัวเราเสียไป เราจะมีหัวใจในหัวใจมากเลย เห็นไหม ถ้าความ จริงเกิดมันจะสะท้อนเข้าไปถึงหัวใจ

ถ้าใจมันสงบขึ้นมา ยกกายขึ้นพิจารณา พิจารณาตามความเป็นจริงเป็นปัจจุบันธรรม การ เห็นกายภายใน การเห็นผลไม้ภายใน เห็นไหม มันเป็นการเหมือนเราใช้ผลไม้ นั่น เราได้ทำลาย ผลไม้ นั่น หรือเราได้กินผลไม้ นั่นเข้าไป จิตที่พิจารณาก็เหมือนกัน จิตที่เริ่มพิจารณากายนะ เหมือนกับเราใช้หินลับปัญญา เอาหัวใจ เอาปัญญานั้นลับลงที่กาย เห็นไหม นั่นเราจะใช้ ประโยชน์ขึ้นมา นะ พิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเกิด มันจะเห็นตามความเป็นจริงด้วย ความไม่ประมาท

จากเดิมมีแต่ความประมาทนะ เราประมาท ประมาทมาก ประมาทเพราะความไม่รู้ เพราะความหลง ความหลงเพราะว่าสิ่งที่อยู่ในความคิดในหัวใจในกิเลสมันโผล่ออกมา สิ่งที่เราทำอยู่นี้ย้อนกลับเข้าไป ต้องไปทำลายความเห็นผิดอันนั้น ความหลงอันนั้นให้เห็น ถ้าความหลงอันนั้นเบาบางลง แต่ความหลงอันนั้นไม่หายไป ไม่มีทางยอมแพ้

แต่เพราะความมูมามะ เพราะธรรมของพระพุทธเจ้า กิเลสมันกลัวธรรม กลัวความเป็นจริง กลัวความมูมามะของผู้ที่ปฏิบัติ หัวใจดวงที่เป็นขี้เข้าอยู่ได้อำนาจของกิเลสนี้ไง แล้วใจดวงนี้ขึ้นมาต่อสู้อ หัวใจของเราต่อสู้เพื่ออิสระของใจของเราเอง หัวใจของเราที่เป็นทุกข์อยู่นี้มันต้องหาทางออกจากความทุกข์ด้วยกิริยาที่ต่อสู้ด้วยตนเองไง พระพุทธเจ้าถึงบอกว่าเป็นอตุตา หิ อตุตโน นา โถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

เราหิว เราต้องกิน เราจะอิม เราหิว เราให้คนอื่นกินแทน เราได้แต่มองแต่ปากเขา เราก็หิวตลอดไป เห็นไหม ความคิดที่จะแก้ไขต้องเป็นแบบนั้น มันหิว มันหิวที่ใจ มันจะอิม มันจะอิมจากใจเรา มันหลงมันก็หลงที่ใจเรา มันหลงเพราะเราไม่รู้ พอไม่รู้มันก็คิดไปตามประสาหลงนั้น

พอใจสงบ ความที่หลงนั้นมันเบาบางลง ความเห็นออกไป เราตั้งกายขึ้นมา จากภาพภายใน ตาธรรมนะ ตาใน ตาในเห็นกายตามความเป็นจริง ไม่ใช่ตานอก ไม่ใช่ตาเนื้อ ถ้าจิตสงบแล้วจะเห็นได้ ถ้าจิตไม่สงบมันเป็นสัญญา มันเป็นความคาดหมายทั้งหมด ความเป็นคาดหมายเหมือนเข้าหลอก เรายังไม่โดนเป้า ถ้ามันเป็นตามความเป็นจริง เกิดขึ้นตามความเป็นจริงเป็นเป้าจริง

เพราะจิตมันติดตรงนั้น เป็นเป้าจริง พิจารณาตรงนั้น มันสลายตรงนั้น ความสลายลงไปตรงนั้น กายพังลงต่อหน้า กายที่พังลงต่อหน้า ความสลดสังเวช ทำไมเราหลงสิ่งนี้ มันจะเกิดความรู้ว่าทำไมเราหลงสิ่งนี้ไง เพราะสิ่งนี้เห็นตามความเป็นธรรม ธรรมตามข้างใน ธรรมจากการประพฤติปฏิบัติ ธรรมจากมรรคอริยสัจจิ่ง ต้องเป็นผู้เห็นเอง

เกิดจากการเราไม่ประมาท เราไม่ประมาทคิดตามความคิดเดิม เราเชื่อในธรรมของพระพุทธเจ้า เชื่อในความเป็นจริงว่าสิ่งที่เกิดขึ้นได้ มันมีคำต้องมีขาว มันมีทุกข์มันต้องแก้ทุกข์ได้ มันมีความมืดมันต้องมีความสว่าง ความติดข้องของใจมันต้องแก้ได้ เห็นไหม ความติดข้องของใจที่ติดสิ่งนี้ต้องแก้ไขออกไปได้ทั้งหมด เพราะผู้ที่ผ่านพ้นไปแล้วมีนี่ มันจะมีสิ่งที่ก่อกวนขึ้นมาจาก

หัวใจว่า เป็นไปไม่ได้ ไม่มีอำนาจวาสนา สิ่งนี้ใหญ่เกินกว่าอำนาจของเรา สิ่งนี้ใหญ่มากจนเราแบกไม่ไหว...นี่มันเป็นการเลี่ยมออกมาจากไอ้ความลุ่มหลงภายในนะ

กิเลสนี้เป็นนามธรรม เกิดขึ้นจากหัวใจแล้วจะต่อต้านไปตลอดนะ การประพฤติปฏิบัติจะยากตรงที่กิเลสมันต่อต้าน จะยากตรงที่กิเลสมันคอยเลี่ยม คอยสอน คอยสอดออกมาแม้แต่ท่ามกลางการนั่งปฏิบัติอยู่นั้น นี่มันยาก มันยากตรงนั้น แต่ธรรมไม่ยาก เราไปเข้าใจว่าธรรมนี้ลำบาก...ไม่ ธรรมนี้ประเสริฐทั้งหมด น้ำที่สะอาดมีคุณทั้งนั้น ใช้ประโยชน์ได้ทั้งหมด ธรรมะพระพุทธเจ้านี้ใสสะอาด ออกมาจากพระเมตตากุณของพระพุทธเจ้าทั้งหมดเลย มันเป็นคุณทั้งนั้น เพียงแต่กิเลสในหัวใจเรา กิเลสที่ตัวต่อต้านนะ กิเลสในหัวใจเราอันนั้นต่างหากที่มันไปทำสิ่งนี้ให้คลาดเคลื่อน

ฉะนั้น ถ้าเราเห็นตรงความคลาดเคลื่อนของกิเลสตัวนี้ เราจะมีกำลังใจใจ เหมือนกับมีสิ่งที่เป็นไปได้ เราจะล้มต่อเมื่อว่าสิ่งที่ เป็นไปไม่ได้หนึ่ง แล้วเราทำจนสุดความสามารถแล้วเราไม่ได้ผล ความที่ไม่ได้ผลของเรา เห็นไหม เรา ฟังสิ คำว่า “เรา” เราทั้งนั้น คนอื่นไม่มีคุณค่านะ ไม่มีคุณค่าสำหรับมาประพฤติปฏิบัติ จะมีคุณค่าต่อเมื่อเราไปปรึกษาหรือเราไปฟังธรรม ตรงนั้นมีคุณค่า แต่ขณะที่เราจะสู้กับกิเลส ต้องเราเท่านั้นเลย เราคนเดียว

เราเข้าท่ามกลางสนามรบ แล้วเราลงไปสู่สงครามนะ นักรบไม่ใช่หนักหลบ รบอะไร? รบกับกิเลสของใจ รบกับความลุ่มหลงใจ รบกับความที่ใจมันลุ่มหลงไปอยู่ที่นี่ พอภาพที่เห็นพิจารณา กายจนแตกสลายเห็นตามความเป็นจริง มันจะสลัดสังเวช จะปล่อยออกจากความยึดมั่นถือมั่นของใจ ปล่อยทันทีนะ ปล่อย ถ้าเห็นตามความจริงแล้วจะปล่อย ปล่อยแล้วได้อะไรขึ้นมา? ปล่อยแล้วก็รู้เท่าตามความเป็นจริงนะ มันสอนใจให้ไม่หลงใจ

ถ้าใจเริ่มไม่หลง มันจะเห็นกายเป็นอีกอย่างหนึ่ง แต่กายนั้นก็คือเรา แต่กับเห็นยึดกาย หลงกาย อันนั้นทุกข์อย่างมาก กับเห็นกายนี้เป็นคุณประโยชน์ เห็นกายว่ากายนี้เราเกิดเป็นมนุษย์สมบัติแล้วเราได้ประพฤติปฏิบัติ เหมือนกับเห็นคุณค่าของผลไม้ เรากินผลไม้ เราได้ประโยชน์จากผลไม้ เราพิจารณากายตามความเป็นจริง เห็นค่าจากกายเพราะอะไร เพราะเรามีกายมีใจแล้วถึงได้มาประพฤติปฏิบัติ ถึงได้เป็นลูกศิษย์ตถาคตแล้วเดินตามพระพุทธเจ้าไป แล้วจนเห็นคุณค่าขึ้นมาตามความเป็นจริงอันนั้นนะ มันเป็นคุณค่ามหาศาลจากกายของเราเนี่ย ไม่ใช่หลงตามกายนี้

เดิมเราหลงตามกายนี้ เราก็โดนกายนี้จึงจุมูกลากเราไปด้วยความทุกข์ เห็นตามความเป็นจริงนี้เราเห็นคุณค่าของการเกิดเป็นมนุษย์สมบัติแล้วพบพระพุทธศาสนา แล้วได้ประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติจนมีคุณค่า ใจนี้เห็นอกายใจ ใจนี้เห็นกายเป็นบ่าวจริงๆ ไม่ใช่กายนี้เป็นนาย เดิมกายนี้เป็นนาย กายนี้สั่งเราทั้งนั้นนะ หัวก็ต้องหามาให้กิน เจ็บไข้ได้ป่วย มันสั่งทั้งหมด กายสั่งกายเป็นนาย ใจเป็นบ่าว แล้วพลิกกลับจากธรรมโอสถ ธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นยาวนานเอกเข้าไปชำระความลุ่มหลงของใจนั้น ให้เห็นกายนี้เป็นบ่าว ใจนี้เป็นนาย

บ่าวทำให้นายเป็นประโยชน์ใหม่ เรามีบ่าว บ่าวนั้นก็ต้องให้มีคุณประโยชน์กับเจ้านาย เพราะให้เจ้านายสูงขึ้นๆ ร่างกายนี้ก็ส่งเสริมใจขึ้นมา เพราะเราพิจารณาตรงไปตรงนั้นอีก เห็นใหม่ เพราะการเกิดนี้เป็นวาสนา วาสนามาก เราเกิดเป็นมนุษย์ วาสนาจริงๆ เพราะการเกิดของใจนี้ธรรมชาติต้องเกิด เราปฏิเสธการเกิดไม่ได้เลย เราปฏิเสธไม่ได้ เราไม่สามารถปฏิเสธวิญญูะ ไม่สามารถปฏิเสธความเป็นไป เช่น เกิดพายุหมุนหรือว่าเราอยู่ท่ามกลางพายุนั้น เราจะปฏิเสธพายุนั้นไม่ได้เลย กิเลสในหัวใจเรายังพายุหมุนอยู่ เราปฏิเสธการเกิดการตายไม่ได้เด็ดขาด

แต่การเกิดการตายภพชาติปัจจุบันนี้เราได้ประพฤติปฏิบัติจนใจนี้เป็นนาย กายเป็นบ่าว ฟังสิ ทำไมจะไม่มีคุณประโยชน์ล่ะ มันเป็นคนประโยชน์เพราะเราเกิดมาท่ามกลางใจ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วเราได้ประพฤติปฏิบัติ เราได้ทำตามความเป็นจริง เห็นตามความเป็นจริง เราพอใจพินขึ้นมาๆ

จากความเชื่อ จากความที่ว่าพระพุทธเจ้าเป็นห่วงมากนะ กลัวแต่พวกเราจะลงโอฆะ เราจะลงต่ำไปตลอด ถึงเดือน แม้แต่จะสิ้นลมก็ยังเดือน ยังเดือนตลอด ไม่ให้ประมาทๆ นี้เกิดขึ้นจากการไม่ประมาทในการดำรงชีวิต เกิดขึ้นจากความไม่ประมาทในการประพฤติปฏิบัติ

ในการประพฤติปฏิบัติ ถ้าประมาท กิเลสมันก็ยังเสื่อมอยู่นะ เห็นใหม่ นี้ความไม่ประมาทถึงเป็นคุณใจ เป็นคุณทั้งข้างนอก เป็นคุณทั้งข้างใน แล้วเป็นคุณตลอดไป ความไม่ประมาทแล้วมีปัญญา ปัญญาคุณ ปัญญาเป็นภวานามยปัญญาเสียด้วย ไม่ใช่ปัญญาในการสุตะที่การศึกษา การจำมา เห็นใหม่ สุตมยปัญญา จินตะ การคิดใคร่ครวญ ภวานาจะเกิดไปเรื่อยๆ ยกขึ้นวิปัสสนา ต้องวิปัสสนาเท่านั้น ปัญญาเท่านั้นชำระกิเลส ปัญญาเท่านั้น ปัญญาเป็นการต่อสู้กิเลส

ถ้าเราไปจิตสงบแล้วไปเพ่งไว้เฉยๆ เห็นใหม่ การเพ่ง การดูอยู่ เป็นขันติ เป็นที่พักใจ สมมุติว่าเราทำงานเหนื่อยมาก เราทำงานจนล้ามาก เราอาศัยขอพักไว้ก่อน นี้การเพ่งอยู่ การ

กำหนดจ่ออยู่ เป็นที่ปัก ไม่ใช่เป็นการใช้วิปัสสนา วิปัสสนาคือฟันด้วยปัญญา ปัญหานี้เหมือนมีดคมกล้าเงา ฟันเข้าไปทุกที่ ฟันเข้าไปๆ มันจะขาด มันจะละลายลงไปด้วยปัญญา ปัญญาวุฒิ

นั่นคือวิปัสสนา ยกขึ้นๆ ต้องยกขึ้น ต้องหมุน ต้องสับ ต้องเวียน ต้องเป็นผู้ที่ไม่ประมาท ฟังสิ ไม่ประมาทแม้แต่การใช้ปัญญา เพราะการที่ปัญญาฟันลงไปๆ กิเลสมันยุบยอบได้ มันหลบได้ มันเลี้ยวได้ มันบอกว่ามันสิ้นแล้ว มันหมดแล้ว มันทรุดลงไป

อาการของใจ อาการของความเป็นไปภายใน มันจะเว้งเว้าณะ มันจะเว้งเว้า มันจะมีความสุข นั่นคือการคาดการหมาย กิเลสมันหลอก เราไม่เชื่อตรงนั้น เราใช้ปัญญาฟันเข้าไปๆ ฟันที่กายนั้นนะ พิจารณาตรงไหนก็หลุดตรงนั้นถ้าสมาธิพอ หลุดไปๆ จนถึงจุดหนึ่งแล้วมันจะเป็นไปตามความเป็นจริง กายสักแต่ว่ากาย จิตสักแต่ว่าจิต หลุดออกจากกันไป ทุกข์เป็นทุกข์ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ความรู้เกิดขึ้นจากตามความเป็นจริง นี่ปัญญาวุฒิต้องไม่ประมาท ต้องไม่ประมาท...ซ้าๆๆ การซ้าคือการใช้ปัญญาฟันเข้าไปเรื่อยๆ ถึงว่า ไม่ตื่นกับความเว้งเว้า ไม่ตื่นกับความที่ว่า เพราะจิตนี้มันมหัศจรรย์ใจ สิ่งใดๆ ในโลกนี้ไม่มีคุณค่าเท่ากับหัวใจ ไม่มีคุณค่ากับความรู้อะไร เวลาทุกข์ถมเข้ามานี้มันเครียด มันทุกข์มาก เวลามันสุข อะไรมันจะสุขเท่ากับใจ

ทีนี้ ความสุขที่มันไปเสพ ไปเจอเข้านี้ เราไม่ใช่ปัญญาใครครวญ ความประมาทนั้นทำให้เสียโอกาส ถึงให้ใช้ปัญญาไม่ให้ความประมาทเข้ามาแย่งชิงในวิธีการประพฤติปฏิบัติแม้แต่ชนิดเดียว ให้มันเป็นไปตามความเป็นจริงไป บังคับตั้ง รู้จำเพาะตน ความเป็นบั้งคับตั้งนี้มันจะเป็นไปตามความเป็นจริง น้ำหนักเท่ากันทั้งหมดเลย ความมีน้ำหนักเสมอภาพทั้งหมด ภราดรภาพที่เขาว่ากันนั้นเป็นความหมาย แต่ความเข้าไปพบตามความเป็นจริง มันเป็นภราดรภาพ มันเสมอกัน มันเป็นไปจริง ปล่อยวางไว้ตามความเป็นจริงทั้งหมดเลย นั่นนะถึงว่าเป็นบั้งคับตั้ง อันนั้นไม่ถามใครไป บั้งคับตั้งนี้ไม่ต้องถามใคร มันไม่มีความสงสัยแม้แต่เม็ดหินเม็ดทราย นี่มันผ่านไปๆ

จากความมูมานะ จากความตั้งใจจริงของเรา ของเราสิ เพราะการวิปัสสนาหรือการทำใจนี้ มันเกิดขึ้นมาจากใจเป็นนามธรรมทั้งหมดใจ ความเพียรชอบ การทำงานชอบ ลงอยู่ที่ใจทั้งหมด กิเลสมันอยู่ที่ใจ กายนี้เป็นภพชาติที่มันเสวยภพ กายนี้เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราเสวยภพนี้ แต่ตัวจริงๆ แล้วมันอยู่ที่ใจ เพราะว่าภพนี้เวลามันสลัด เวลาเราตายไป กายอยู่ที่นี้ แต่หัวใจมันผ่านไปก็เอากิเลสไปด้วย เห็นไหม ถ้าเราสละลงที่ใจนั้น ใจนั้นเวลามันไป มันไปด้วยความสะอาด ที่มัน

ชำระการเกิดการตายได้อยู่ตรงนั้นไง ชำระได้ด้วยกรรมอันนี้เท่านั้น กรรมอันนี้เท่านั้นที่ชำระการเกิดและการตาย

แต่ถ้าการเกิดการตายโดยปกตินี้เกิดตายไม่มีวันที่สิ้นสุด จะเกิดและตายไปตลอด ตลอดไป ถ้ายังประมาทอยู่ ถ้าไม่ประมาท ใคร่ครวญตามความเป็นจริง ต้องทำตลอด เห็นไหม การใคร่ครวญลงไปตรงนั้น จริงตลอดๆ อันนี้ต่างหากจะทำให้ตายเฉพาะชาตินี้

เกิดมาต้องตายทั้งหมด นี่วันนี้พระพุทธเจ้าก็นิพพาน เห็นไหม ต้องตายทั้งหมด แต่ตายแล้วไม่เกิดอีก เกิดมาต้องตายหมด เกิดมาทุกคนตายหมด ตายแล้วต้องเกิดหมด เว้นไว้พระพุทธเจ้า พระอรหันต์เท่านั้น ไม่มีเกิดอีกเลย นี่ดับสิ้นที่หัวใจ มันเป็นนายจริงๆ นายจริงๆนะ มีความสุขจริงๆ มีความสุขที่เป็นไปได้ มันมหัศจรรย์ขนาดนี้ก็มีมหัศจรรย์นะ

นี่ความลุ่มหลงจากสังขารภายนอก แล้วสังขารภายในละ

สังขารภายใน เห็นไหม ความคิด ความปรุง ความแต่ง ก็สังขาร พระพุทธเจ้าพูดไว้เป็น ๒ นัยใจ “ภิกษุทั้งหลาย ต้องพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด” จะดีเป็นสังขารร่างกายก็ได้ นี่ถ้าดีเป็นสังขารร่างกายก็พิจารณาตามสังขารร่างกายนี้ ถ้าคิดพิจารณาเป็นสังขารความคิดความปรุง ความแต่ง ชั้น ๕ รูปคือกาย เวทนาคือความรู้สึกหรือชั่ว ทุกข์หรือสุข สัญญาคือความจำได้ หมายถึง ความจำได้หมายถึงเป็นตัวต้นของความคิด เห็นไหม ตัวมันแยบขึ้นมาจากความคิดนะ

ความคิดมันเกิดมาจากไหน? ความคิดไม่มีเวลาเราอยู่เฉยๆ มันมาจากไหน? มันจรมมา จรมมาจากตัวเชื้อ ตัวสัญญา จำเมื่อวาน จำอดีต พอจำนี่ ถ้าอยากคิดก็คิด ไม่อยากคิดก็ไม่คิด ตัวอยากคิดคือสังขารใจ สังขารคือความปรุงความแต่งจากตัวเริ่มต้นความคิด เห็นไหม สังขารเป็นนามธรรม สังขารเป็นความคิด พิจารณาสังขารใจ

ชั้น ๕ รูป เวทนา สังขาร วิญญาณ

วิญญาณคืออารมณ์รับรู้ความคิด มันหมุนไปตามตลอด เห็นไหม อารมณ์รับรู้ใจ อารมณ์หนึ่งเราคิดสีแดงสิ อารมณ์หนึ่ง คิดสีเขียวอารมณ์หนึ่ง คิดสีเหลืองอารมณ์หนึ่ง เห็นไหม วิญญาณรับรู้สีนั้นๆ ก็เป็นอารมณ์ร่วมอารมณ์หนึ่ง ความคิดก็หมุนไป เราคิดเรื่องอะไรมันจะต่อเนื่องๆ เพราะความคิดมันจรไปตลอด มันหมุนเป็นวงรอบๆ ของรูปหนึ่งๆ รูปของจิต นี่สังขารภายใน

สังขารภายในเป็นตัวลุ่มหลงไหม? ยิ่งกว่าลุ่มหลง มันเป็นที่ทั้งหมดนะ เราเป็นคนผิด เราเป็นคนคิด เราทั้งหมด เห็นใหม่ เราทำอะไรเราเคยผิดไหม ถ้าเราทำนี่ไม่ผิด เพราะเราทำ นี่มันหลง เพราะมันไม่รู้ เพราะเป็นเรา ถ้าเป็นคนอื่นมันได้คิดแล้ว เป็นเรา เราผิด เราคิด เราถึงไม่ผิด เห็นใหม่ เราคิด เป็นเราทั้งหมด เราหมุนไป ถึงต้องให้ทำความสงบเหมือนกัน

ทำความสงบก่อน ทำความสงบให้เกิดความสงบ พอความสงบเกิดขึ้น นี่พิจารณาสังขารภายใน พิจารณาความคิดใจ พิจารณาสังขารภายนอก พิจารณากาย พิจารณาเป็นวัตถุ จากวัตถุที่เป่าใหญ่ที่จับต้องง่าย พิจารณาสังขารภายใน พิจารณาความคิด ความคิดที่มันเครียด ความคิดที่มันเร่าร้อนนี่ ความเร่าร้อนเพราะเราคิดแล้วเราหลงไปตามความคิดนั้น สังขารตัวนี้ก็พิจารณาได้ พระพุทธเจ้าถึงว่าเป็นสังขารภายนอกและสังขารภายใน

สังขารภายนอก กาย

สังขารภายใน คือสิ่งที่เกิดขึ้น เกิดดับๆ เกิดดับๆ

เราเห็นว่ามันเกิดดับ มันเป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้ เราก็เลยเป็นขี้ขี้มันตลอดไปใจ เกิดดับๆ เวลามีปัญหา พุงออกแต่ข้างนอก พุงออกหาแต่สิ่งที่จะแก้ไขข้างนอก แต่ไม่เคยดับไอ้ความคิดตัวนี้ได้เลย ความคิดนี้เป็นแขกจรมา เรานั่งด้วยความสบายใจ เรานั่งด้วยความสุข ความคิดจะอยู่ไหม? ไม่มี แล้วเวลาเราเครียด เราโมโห หรือว่าเราคิดมาก มันมาจากไหน เวลามันดับ มันดับได้อย่างไร? มันดับโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว ปกติมันคิดเดี๋ยวมันก็หยุด หยุดแล้วก็คิดใหม่ คิดแล้วก็หยุดอยู่อย่างนั้นนะ ไม่มีวันอ้อมวันพอ เพราะมันเป็นธรรมชาติของมัน เพราะเราไม่สามารถจับพิจารณาได้ เราไม่ได้เชื่อพระพุทธเจ้า เราไม่ทำความเป็นจริง

พระพุทธเจ้าบอกว่า “พิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด”

เราก็คูสิ เวลาเกิดดับมาจากไหน พระพุทธเจ้าถึงบอกว่า อารมณ์นี้เหมือนแขกจรมา สังขารนี้เหมือนแขกจรมา แขก เห็นใหม่ แขกจรมา ความคิดมันจรมา จรเข้ามาหาเรา แล้วเราจะทำอย่างไรล่ะ? ใช้ความคิดแก้ความคิดสิ คิดให้มากๆ คิดจนมันเหนื่อยมันล้าใจ ความล้ามันต้องหยุด อ่อนไปๆ แต่ต้องมีสติอยู่ มีสติคิดตามไปๆๆ คิดอยู่อย่างนั้น แต่มีสติ เห็นใหม่ มันเกิดดับๆ ถึงจุดหนึ่งมันต้องหยุดให้เราพิจารณาได้ นี่ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเราใช้ความคิดแก้ความคิด แต่ถ้าเราใช้กำหนดพุทโธๆๆ ใช้ความสงบเข้าไปเลยก็เหมือนกัน แล้วพิจารณาเป็นธรรมารมณ์ใจ

พระพุทธเจ้าสอนไว้ ภาย เวทนา จิต ธรรม เป็นเป้าหมายของการต่อสู้ เป็นเป้าหมาย เห็นใหม่ ภาย สังขารภายนอก มันเป็นเรื่องที่ง่ายต้องง่าย เป็นเป้าใหญ่ มันไม่ค่อยผิดพลาด ส่วนใหญ่จะลงตรงนั้น แต่ถ้าลงตรงนั้นแล้วมันไม่ได้ผล หรือเราปฏิบัติไม่ได้ เราปฏิบัติไม่ได้มันเป็นวิชาเทคนิค หรือว่าความเคยชินของใจ หรือบารมีของใจ หรือการที่สะสมมาต่างกัน

เช่น อาหาร คนในบ้านเดียวกันชอบไม่เหมือนกัน การกินอาหารก็ไม่เหมือนกัน สิ่งทีสะสมมาจากใจ ชับๆ มา นั่นคือสันดานของใจ สันดานฝังมาจากใจตัวนั้นนะ ส่วนนี้เป็นสิ่งที่สะสม เป็นบุญญาบารมีของแต่ละบุคคล พระพุทธเจ้าถึงเปิดกว้างไว้ไง พุคไว้คำเดียวแต่ตีเป็นนัย ได้มหาศาล “พิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด” ภายนอกหรือภายใน เปิดกว้างไว้ให้ลูกศิษย์ลูกหาพระพุทธเจ้าเดินตามเข้าไปให้ได้ไง เป้าหมายคือทำใจนี้ให้พ้น แต่การเข้าไปถึง วิธีการนั้นแล้วแต่ผู้ที่ชำนาญการ ชำนาญทางไหนให้เข้าทางนั้น จุดมุ่งหมายอันเดียวกัน จุดมุ่งหมายคือจิตนี้พ้นจากกิเลสทั้งหมด

แต่การเดินเข้าหาเป้าหมาย ถ้าพิจารณาภายนอกอย่างเดียว เราพิจารณาไม่ถนัดในการพิจารณา ภาย เราก็กระเสือกกระสนไปอาจจะได้ แต่ถ้ากระเสือกกระสนไปแล้วใช้พุทธวิสัย เห็นใหม่ สัทธาจริต พุทธจริต ใช้ปัญญา มันเป็นนามธรรม การจับต้องนามธรรม เห็นใหม่ วัตถุเราจับต้องได้ อย่างหนังสือพิมพ์นี้เราดูได้ง่าย หนังสือพิมพ์ข่าวสาร หนังสือพิมพ์ เพราะมันเป็นวัตถุที่เป็นตัวอักษรที่เรามองเห็น ข่าวสารมาจากคลื่นเสียง เราต้องมีวัตถุเข้าไปจับ เห็นใหม่ คลื่นนั้นเรามองไม่เห็น แต่ถ้ามีเครื่องรับ คลื่นนั้นจะออกมาเป็นเสียง เราจะจับคลื่นนั้นได้ ความคิดมันเป็นคลื่นนะ มันถึงจับต้องยากไง

แต่ถ้าเป็นพุทธจริต เห็นใหม่ ความจับต้องคลื่นนี้ ความจับต้องความคิดนี้ เพราะมันเป็นจริต มันเป็นความชำนาญของใจดวงที่สะสมมานะ ถ้าจริตมันชอบ มันตรง นี้สังขารภายใน คลื่นจับความคิด เกิดดับๆ มันมีอยู่ทุกๆ คน มันมีอยู่โดยความเป็นจริง แต่เราไปมองที่สังขารภายนอก เราไม่ได้มองสังขารภายใน ถ้ามองสังขารภายใน เราจริตนิสัยตรงอันนั้น เราจับๆ

เช่น หมุนเข้าไปไง หมุนด้วยสติ สติยับยั้ง เห็นใหม่ เวลาคิดเราปล่อยคิด เพราะมันเป็นธรรมชาติของความคิด เรายับยั้งไม่ได้ แต่สติที่กั้นไว้มันจะสะท้อนกลับ เหมือนเราตีเทนนิสนะ หักตีใหม่ๆ เราตีลูกบอลอัดเข้าไปที่กำแพง จะย้อนกลับมา สติเราคอยกั้นความคิด ดูความคิด...มัน

เป็นรูปของจิต มันเป็นคลื่นที่เราจับได้เลย สิ่งที่จับได้ มันจับอารมณ์ได้ เห็นไหม พอจับอารมณ์ได้ จับความรู้สึกได้ จับคลื่นได้

พอจับคลื่นได้ เราก็รู้คลื่นว่าข่าวสารนั่นคืออะไร คลื่นนี้ส่งมาอะไร แยกนี้จรมานั่นเป็นใคร แยกที่จรมานะ นี่พิจารณาแยกที่จรมมา พิจารณาความคิดที่มันจรมมา ให้เกิดผลดีหรือผลชั่ว ผลดีเราก็ดีใจ ผลไม่ดีเราก็เสียใจ ความดีใจเสียใจมันไหวตามไป นั่นละโดนเกี่ยวไปแล้ว ความคิดนี้หมุนเราไปแล้ว เราพิจารณาดู สิ่งนี้เกิดขึ้นจากอะไร มันต้องมีที่ที่เกิดที่ดับ สิ่งใดๆ ในโลกนี้ไม่มีมาลอยๆ คลื่นนี้ต้องมีที่ส่งออกมา

คลื่นนี้ไม่ใช่มาลอย มีคนส่งออกมา แล้วส่งมาอย่างไร? ส่งมาจากจิตติจิต จิตดวงนี้มันผูกขึ้นมา จากสัญญาความจำได้หมายรู้ ต้องมีสัญญา ต้องมีเชื้อออกมา สัญญาปรุงขึ้นมาก่อน เห็นไหม สัญญาเว็บขึ้นมา สังขารปรุง วิญญาณรับรู้ เวทนาความพอใจหมุนเข้าไป รูปของจิตเกิดขึ้น ๑ อารมณ์ เร็วมาก บ๊ึบๆ ในหัวใจ เร็วมาก แต่เมื่อเราพร้อมแล้ว เราเข้าไปจับต้องได้แล้ว เร็วขนาดไหนก็ใช้สติใช้ปัญญานี้ไคร่ครวญตลอด

ความไม่ประมาท ความไคร่ครวญด้วยความไม่ประมาทเกิด พระพุทธเจ้าเตือนไว้ตลอด เราพิจารณาเข้าไปสิ พอพิจารณาถึงสติเข้าไปจับ คลื่นส่วนคลื่น กระแสที่มาจากคลื่น ความคิดใจ ความคิดที่คิดออกมาเป็นรูปแล้ว ความที่คิดมันคิดออกมานี้ขั้น ๕ อยู่ที่ไหน สัญญาอยู่ตรงไหน ตัวไหนเป็นตัวสัญญาตัวเว็บขึ้น สังขารที่ปรุง ที่ว่าสังขารๆ ตัวปรุงตัวแต่งอยู่ตรงไหน สติปัญญาเห็นตามความเป็นจริงเสียบเข้าไป อารมณ์ความรู้สึกนี้ไปไม่ได้

เพราะเราแยกคลื่นนั้นออกไป คลื่นนั้นเราแยกออกอีก เราแยกความคิดนี้ออก ความคิดต้องแตกออกไป แตกออกไป หมุนไปไม่ได้ อารมณ์เก้อๆ เจินๆ อย่างนั้นเอง ขั้น ๕ ไปไม่ได้ไง ขั้น ๕ หมุนไปไม่ได้ พอหมุนไปไม่ได้ความคิดก็ดับ ความคิดดับ นี่สติปัญญาสอดเข้าไปๆ ความคิดนี้จะเกิดก็เกิดไม่ได้ เก้อๆ เจินๆ ดับ อยู่อย่างนั้น จนเราทำบ่อยเข้า สมาธิของเราดีขึ้น เร็วขึ้น สติเราพร้อมขึ้น จับได้เร็วขึ้น ไคร่ครวญได้มากขึ้น ปัญญาได้พิน เห็นไหม ภวานามยปัญญา ปัญญาเกิดขึ้นจากเราไคร่ครวญ จากเราประพฤติปฏิบัติ นี่ปัญญาวุฒิเกิดแล้ว

ปัญญาการไคร่ครวญสังขารภายใน สังขารภายในที่เกิดขึ้นจากภวานามยปัญญา ปัญญาที่เราสร้างขึ้นมาจากลุ่มลูกคลุกคลานใจ จากลุ่มลูกคลุกคลานเราก็ใช้ความมานะ ใช้ความไม่ประมาท ใช้ความเพียรของเราหนุนเนื่องขึ้นมาตลอด จนมรรคอรียสัจจั้งหมุน ธรรมจักรนี้หมุน

แล้ว หมุนขึ้นมาจากความอู้อหะ หมุนขึ้นมาจากเราเชื่อองค์ศาสดา องค์ศาสดาได้ผ่านไปแล้วไปบอกสิ่งนี้ที่ท่านปฏิบัติ ท่านบรรลुरुธรรมท่ามกลางใจ จากที่ตรัสรู้ธรรม ธรรมอันนี้ต่างหาก นี่ปัญญาวุฒิ

เราเดินตามจากคนจูงคนบอกนะ เดินตามจากศาสดาวางไว้นะ เกิดขึ้นจากภายใน ถึงจะเป็นกระแสเป็นนามธรรมก็จับได้ นี่ความมูมานะ ทำบ่อยๆ เข้า ปัญญาวุฒิพินเข้าไป พินสัญญาภายในนั้นนะ พินสังขารภายใน พินเข้าไปๆ อารมณ์ภายในนะ ปัญญาพินเข้าไปบ่อย ถึงจุดหนึ่ง เพราะมันโดนพินจนมันอยู่ไม่ได้ มันจะแตกออกๆ เห็นไหม ชันซ์ ๕ ใจ ชันซ์ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชันซ์ ๕ ชันซ์ ๕ ไม่ใช่เราสิ ชันซ์ ๕ ไม่ใช่ทุกซ์ ทุกข์ไม่ใช่ชันซ์ ๕

เพราะชันซ์ ๕ นี่มันเป็นเรา เราลุ่มหลงในชันซ์ ๕ เราไม่รู้ว่าเราคิด เราไม่รู้ว่าเราเป็นไปใจเราดับตัวนั้นนะ เราดับตัวที่ว่าเป็นเรา เห็นไหม พอเป็นเรามันเป็นธรรมจักร มันปัญญา ปัญญา นี่ก็ไม่ใช่เรา

เริ่มต้นไปจากเรา เราเริ่มต้นก่อน แต่พอมันเป็นธรรม เห็นไหม ความภราดรภาพเกิดก่อน ความเสมอภาพนั้นเกิดก่อน ปัญญาวุฒิเกิดขึ้นโดยตามเป็นธรรมจักรโดยความเป็นจริง นี่ทำลายสังขารภายใน สังขารที่ปรุงที่แต่งที่ทำให้เราต้องทุกข์ยากตลอดไปนะ มันทำลายลงเลยละ ด้วยปัญญาวุฒิ

จากการพิจารณาสังขารภายใน การพิจารณาด้วยวิปัสสนาญาณนะ เป็นไปโดยตามเป็นธรรม ไม่ใช่เราเข้าไปเกี่ยวข้อง ถ้าเราเข้าไปเกี่ยวข้อง เห็นไหม ก็ผิดตั้งแต่มีเรา ผิดตั้งแต่เราพูดมาตั้งแต่ที่แรก แล้วยังไม่เข็ดหลาบอีกหรือ ยังไม่เข็ดหลาบอีกใช่ไหม แม้แต่ท่ามกลางภวานาก็ยังเอาเราเข้าไปเจือปน เห็นไหม กิเลสมันก็ยังแทรกเข้าไปในท่ามกลางที่เรากำลังวิปัสสนาอยู่นั้นนะ

ที่เราวิปัสสนา เพราะกิเลสมันอยู่ที่ใจ กิเลสมันเป็นนามธรรม กิเลสเป็นเจ้าวัฏจักรครองหัวใจคน ครองหัวใจทุกๆ ดวงที่เกิดที่ตาย ครองหัวใจทุกๆ ดวงแล้วเป็นเจ้าวัฏจักร เป็นคนใส่ส่ง ขับใส่ส่งให้เกิดสูงๆ ต่ำๆ มาตลอด ฉะนั้น เวลาเราวิปัสสนาเข้าไป ตัวนี้ถึงได้หมุนเนื่องออกมาเป็นกิเลสเหมือนกันใจ เป็นการทำให้เราประมาท เป็นการทำให้เราเดินเลอ แล้วก็ทำให้เราล้มลุกคลุกคลานอยู่ตลอดเวลา เห็นโทษของมันนะ ถึงต้องไม่ชะล่าใจ ต้องไม่ประมาทในการวิปัสสนา ไม่ประมาทในการประพฤติปฏิบัติ ไม่ประมาทในการกระทำ ไม่ประมาทแม้แต่การใช้ปัญญา

การใช้ปัญญาวิปัสสนานี้ก็ไม่ประมาท ต้องพันด้วยปัญญาวิมุติ พันเข้าไปๆ การพันหมายถึง การเพ่งพิจารณา การใช้ปัญญาไตร่ตรองใจ ปัญญาที่ไตร่ตรอง ปัญญาที่คิดจจจจตรงจุดที่มันเกิด คับๆ จุดที่อารมณ์มันหนุนเนื่องต่อไปนะ ต้องพันลงตรงจุด ตรงที่มันเกิดดับ ตรงที่หัวใจ ตรงที่เกิดจากสังขารภายในมันเกิดขึ้น ตรงที่ขั้น ๕ มันออกมาที่แขกจรมา เห็นไหม แขกจรมาจาก ภายในเป็นตัวเชื้อ แต่อารมณ์เกิดขึ้นนั้นเป็นแขก เป็นวัตถุ

อารมณ์นี้เวลาเราโกรธขึ้นมาจนเฉียวมาก มีอารมณ์มาก มีความรู้สึกมาก ลากเราไปเลย เห็นไหม นี่จรมา เคี้ยวมันก็ดับ แล้วมันเกิดมาจากไหน? นี่มันเกิดขึ้นมาจากเจ้าวิภูจักรภายใน แต่เวลามันปรุงแต่งขึ้นมาแล้วมันจรมาจากข้างนอก แล้วปัญญาหมุนเข้าไปทันมันนะ แล้วพันมันด้วย ปัญญาวิมุติ แต่ต้องไม่ประมาท ช้ำแล้วช้ำเล่าด้วยปัญญาวิมุตินะ

ถ้าทำด้วยความลุ่มๆ คลำๆ ทำด้วยความประมาทเดินเลื้อย อันนั้นก็เป็นการเพียร แต่กิเลส มันสอนกิเลสมันเลี่ยมบอก “อันนี้เป็นความเพียร อันนี้เป็นความยอดคน เราเป็นยอดคน เราเป็น นักปฏิบัติ เราเยี่ยม เราเก่ง เราทำดีแล้ว”...มันก็หมุนไปนะ สักแต่ว่าเป็นวิปัสสนา สักแต่ว่าเป็นการ ประพฤติปฏิบัติ แล้วพอลงท้ายก็ “ไม่เห็นได้ผลเลย เราว่าสนาน้อย เราคงไม่มีอำนาจวาสนา เราคง ต้องเอาไว้ชาติหน้า เอาไว้ชาติต่อไป”...ชาติหน้าก็คนเก่า ชาติหน้าก็จิตดวงนี้ไปเกิดอีก แล้วก็ไป คร่ำครวญอย่างนี้ แล้วก็เกิดอีกชาติหนึ่ง แล้วก็คร่ำครวญไปเรื่อยๆ นี่กิเลสมันเลี่ยม นี่ความ ประมาท พระพุทธเจ้าสอนว่าเป็นโทษ โทษอย่างมาก โทษอย่างมหันต์

ทำเดี๋ยวนี้ ชำระเดี๋ยวนี้ ทำเดี๋ยวนี้ ได้เดี๋ยวนี้ เกิดชาตินี้พบพระพุทธศาสนา พบหมู่คณะ พบผู้ ปฏิบัติ พบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้เดินเป็นองค์แรก เป็นผู้ตรัสรู้ ครูบาอาจารย์ตาม ไป เดินตามไป แล้วเราจะมางอมืองอตีนอยู่อย่างนั้นหรือ นี่ถามตัวเอง ถ้าถามตัวเองมันจะเกิด กำลังใจใจ กำลังใจเป็นสิ่งที่ส่งเสริมในการประพฤติปฏิบัติ กำลังใจนะ ไม่มีกำลังใจมันทำสักแต่ ว่า แล้วทำแล้วไม่เชื่อด้วย แล้วจะย้อนกลับมาว่าฉันก็ทำแล้ว ถ้ามีจริงฉันต้องได้พบสิ ถ้ามีจริง เรา ก็ปฏิบัติมาขนาดนี้ ใครหรือจะมีความมุมานะดีกว่าเรา นี่กิเลสมันสอนทั้งหมดเลย

ผู้ใดปฏิบัติธรรม เห็นไหม ปฏิบัติง่ายรู้ยาก ผู้ใดปฏิบัติยากรู้ง่าย ผู้ใดปฏิบัติยากรู้ยาก ปฏิบัติยาก ไม่รู้ มันเป็นเรื่องที่เราสะสมมาทั้งนั้นล่ะ ไม่ใช่ว่าต้องทุกซ์ขนาดนี้เหมือนกันทุกคน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ปฏิบัติ เป็นศาสดา ออกแสวงหาโมกขธรรม ๖ ปีนะ ๖ ปีกว่าจะบรรลุธรรม พระยสะออกมาคืบนั้น คืบนั้นคืบเดียวสำเร็จเลย ฟังดูดี ดูอำนาจวาสนา

ต่างกันใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหาขนาด ๖ ปีนะ แต่ผู้ที่เป็นสาวกมาฟังแค่คืนเดียว พระยสะคืนนั้นคืนเดียวสำเร็จเลย

“ที่นี่เดือดร้อนหนอ ที่นี่ขัดข้องหนอ ที่นี่ทุกข์หนอ”

พระพุทธเจ้าเดินจงกรมอยู่ เห็นใหม่ “ยสะ ที่นี่ไม่เดือดร้อน ที่นี่ไม่ขัดข้อง”

ฟังธรรมคืนนั้นตอนหัวค่ำเป็นพระโสดาบันเลย จนพอออกตาม เพราะเป็นลูกเศรษฐีใหญ่ตามไปๆ พระพุทธเจ้าเห็นแล้ว บังไว้ก่อน เทศน์สอนพ่อ ใจ ลูกสำเร็จเลย คืนนั้นคืนเดียว

นี่ผู้ใดปฏิบัติยาก รู้ยาก ผู้ใดปฏิบัติง่าย รู้ง่าย เพราะการประพฤติปฏิบัติดีนั้นมันเป็นอำนาจวาสนา เป็นการที่เราสะสมมาจากหัวใจทุกๆ ดวง เราสะสมของเราเอง เราสร้างบุญกุศลของเราเอง เราทำมาทั้งนั้นเลย สิ่งที่ทำมาทุกอย่าง การกระทำของเราทั้งหมดมันจะสะสมลงที่ใจ สิ่งที่มีการกระทำนี้ เพราะมันเกิดขึ้นจากความคิด เราทำจำได้ไม่ได้มันจะสะสมลงที่ใจ พื้นฐานอันนี้มันสะสมมาๆ ความสะสมอันนั้นเป็นกิเลส เพราะมันสะสมแล้วมันยึด

เวลาแก้ก็ต้องแก้ตรงนั้นนะ แก้สิ่งที่สะสมอยู่ในหัวใจที่กิเลสที่มันสะสมอยู่ในใจนั้น แล้วเข้าไปแก้ เห็นใหม่ เข้าไปแก้สิ่งที่มันสะสมมา มันเป็นตัณหา มันยึดอยู่ตรงนั้น มันถึงบอกว่า ผู้ใดปฏิบัติยาก รู้ยาก ปฏิบัติได้ง่าย รู้ง่าย ตรงตามความที่เราทำมาทั้งนั้นเลย ถึงไม่มีกฏตายตัวว่าต้องทุกๆ คน ต้องกระเสือกกระสนทุกๆ คน พระยสะคืนเดียวก็สำเร็จแล้ว แต่พระพุทธเจ้าเรา ๖ ปี นี้มันถึงไม่เหมือนกัน ใจ เทียบให้เห็นชัดๆ เลย

พอเทียบมาแล้วเราก็อ่อนกลับมาที่เรา ต้องอ่อนกลับมาที่เรา เทียบข้างนอกเข้ามาเพื่อเป็นกำลังใจ เพื่อว่าเป็นกำลังใจของเรา เป็นกำลังใจของผู้ปฏิบัติ กำลังใจ เห็นใหม่ กำลังใจจะเกิดขึ้น เพราะว่าเราเกิดขึ้นเดี๋ยวนี้แหละ กำลังใจคนที่อื่นบอกมามันก็ฟังอย่างนั้นแหละ กำลังใจขณะที่ว่ากำลังปั่นป่วน แล้วเราได้กำลังใจ เราหนุนขึ้นมา เห็นใหม่ เกิดขึ้นเดี๋ยวนี้ มุมานะเดี๋ยวนี้ ขาดเดี๋ยวนี้เป็นปัจจุบันธรรม

กิเลสขาด ขาดปัจจุบัน ไม่ขาดที่อดีตและอนาคต อดีตก็ไม่ขาด หมายไปข้างหน้า อนาคตก็ไม่ขาด ถ้าจะเป็น เป็นเดี๋ยวนี้ เป็นท่ามกลางที่ปัจจุจัดตั้ง เดี่ยวนี้ แต่เกิดขึ้นจากความมุมานะของเราที่สะสมขึ้นมาแล้วหนุนขึ้นมาเป็นปัญญาวิมุติ ถ้าปัญญาวิมุติพินลงไปไม่ขาดมันสยบลงเราก็ซำ การซำ

หมายถึงว่า วิปัสสนาต้องซ้ำเข้าไปๆ เราฝันของเหนียว ฝันครั้งแรกไม่ขาด เห็นใหม่ แต่รู้ที่อยู่ มันดึงออกไป ฝันไปๆ ฝันไปจนกว่ามันจะขาด วัตถุนี้ฝันครั้งแรกไม่ขาดมันก็ไม่ขาด

แต่ใจไม่เป็นอย่างนั้น ไม่ขาดมันก็ว่าง พิจารณากาย พิจารณาจิตเหมือนกัน พอมันพิจารณาแล้วมันก็ปล่อย คำว่า “ปล่อย” นี้ไม่ขาด เพราะกิเลสมันเป็นกระแส มันไม่ขาด แต่มันปล่อยชั่วคราวแล้วว่างหมดเลย เห็นใหม่ มันไม่เหมือนกับวัตถุ ถ้าวัตถุ อย่างเช่นของที่เรานอนไม่ขาด เรา จะเห็นทันทีว่ามันไม่ขาด อันนี้เป็นวัตถุ แต่กิเลสเป็นนามธรรม ความยึดของใจนี้เป็นนามธรรม นามธรรมมันเป็นอยู่ข้างในหัวใจ แล้วหัวใจนี้ควบคุมนามธรรมอีกทีหนึ่งไง เพราะนามธรรมตัวนี้ มันเป็นขันธ มันควบคุมใจ ใจนี้เป็นสักแต่ว่าพลังงานตัวหนึ่ง ถึงตอของจิต ตัวจิตนี้ฝันนี้คือตัวตอ ตัวพลังงานตัวนี้ ไม่ใช่กระแสที่เป็นอารมณ์

อารมณ์นี้เป็นขันธ ๕...ขันธ ๕ เราพิจารณาย้อนกลับๆๆ มันจะปกเหมือนปกเปลือก ผลไม้มันะ เป็นชั้นๆๆ เข้าไป มรรค ๔ ผล ๔ เห็นใหม่ อรหัตตมรรค ใช้อรหัตตมรรคปกชั้นใน มันรวมลงเลยนะ อรหัตตผล ทำไมนิพพาน ๑ ละ? เพราะอรหัตตมรรคนี้ก็เป็นแค่การเคลื่อนไป การฉีกออก การปกเปลือกออก อรหัตตผล เห็นใหม่ ปอกออก ปอกผลไม้ ออก ปอกเปลือกออก จากผลไม้มันนั้นแล้ว นิพพาน ๑ หมายถึงว่า เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผลไม้เก็บหมด ไม่มีสิ่งที่กระทำอีก นิพพานถึงเป็นหนึ่งไง มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ เห็นใหม่ นี่การประพฤติกปฏิบัติถึงว่าย้อนเข้าไปๆ จนถึงจุดตรงที่ว่าเริ่มต้นของความคิดนั้นไง พระพุทธเจ้าตรัสรู้ตรงนั้น ย้อนกลับๆๆ จนถึง พญามารไง

จากละกายละสังขารภายใน จากตัดกายตัดใจออกจากกัน จากพิจารณากามราคะใจ นี้ กระแสของใจทั้งหมด ถึงตอของจิต ปฏิสนธิจิต จิตที่สัญญาความจำได้หมายรู้ที่เรา รู้กันอยู่นี้ สะสม เข้าไปๆ มันจะย่อยสลายเข้าไปอยู่ใน อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา ตัวโง่นั้น ตัวอวิชชาภายในคือตัวโง่ ตัวรู้ แต่ไม่จริง อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา อวิชชา รู้วิชา เห็นใหม่ อะ รู้แต่ไม่จริง

เราๆ กันอยู่นี้ เรารู้ทุกอย่างเลย แต่รู้สิ่งที่ไม่จริงทั้งหมดเลย สิ่งที่เป็นจริงข้างในคือ วิชาไง วิชาเกิดขึ้น ดับอวิชาทั้งหมด ชำระอวิชาทั้งหมด นี่ปฏิสนธิจิต จิตตัวนี้จะเกิดอีกแล้ว ถึงตายเดี๋ยวนั้นไง พระพุทธเจ้ารู้ตรงนั้น ต้องย้อนถึงตรงนั้นเลย ตรงฐิติจิต ตัวอวิชา ตัวเกิด ตัวเจ้าวัฏจักร มันถึงเป็นพ่อของโลก โกรธ หลง เห็นใหม่ นางคณหา นางอรดีใจ

ความโลภ ความโกรธ ความหลง นี่เป็นอารมณ์ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความไม่รู้ มันถึง โภภ ถึง โกรธ ถึง หลง เห็นใหม่ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ยังหยาบๆ นะ

พ่อของความโกรธ เห็นใหม่ ตัวเจ้าวัฏจักร ตัวเรือนยอดใจ เรือน ๓ หลัง ยอดปราสาท ตัวพ่อ ตัวเจ้าวัฏจักร พระพุทธเจ้าถึงได้เยะเย้ยเลย ตัวเจ้าวัฏจักรก็คว่ำตรงเจ้าวัฏจักรนั้น

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเราเอง” เกิดจากตัวอวิชชานี้ไง ตัวเริ่มคิดที่ไม่รู้ คิดออกไปเป็นสาย ตัวเริ่มคิด เพราะรู้แต่ไม่จริง เห็นใหม่ เริ่มคิดก็คือเรา รู้ คิดออกไปเลย อวิชชามาแล้ว ลากไปตลอดสาย เข้าไปจับตรงนั้นพลิกเป็นวิชา คิดก็รู้ คิดก็รู้ ขยับก็รู้ เพราะจิตนี้เป็นอัตโนมัตติ วิชานี้ไง มหาสติ มหาปัญญา เป็นสติปัญญาอัตโนมัตติใจ

คำว่า “สติ” คำว่า “ปัญญา” ปัญญาวุฒิ ปัญญาที่รู้เท่า ปัญญาที่พร้อมออกมาจากความคิด ความคิดที่เป็นความคิดที่สะอาด ความคิดที่อวิชชาไม่สามารถแย่งยื้อ ไม่มีที่ยืนในความคิดอันนั้นเลย นี่พระพุทธเจ้าบริสุทธิ์ตรงนั้นไง บริสุทธิ์ที่ความคิดนี้สะอาดบริสุทธิ์

ทำไมว่าเป็นความคิดอีกล่ะ

เพราะมันเป็นวิชา เห็นใหม่ จะออกมาข้างนอก

แต่ถ้าเป็นนิพพานแล้วไม่ต้องคิด มันไม่มี มันเป็นจิตนิมิตอ่อน ทำอะไรไม่ได้เลย แต่เทียบวิชากับอวิชชาเท่านั้น อวิชชาเพราะมันหลงมันถึงคิดออกมา วิชา ถ้ามันขยับ มันรู้ แล้วมันจะหลงไปไหน ถึงว่า ปัญญา มหาสติ มหาปัญญา ปัญญาอัตโนมัตติ สติอัตโนมัตติ ขยับก็รู้ไปหมด ขยับก็รู้ไปหมด เพราะมันเป็นปัญญา มันเป็นสติ มันไม่ใช่ตัวหลง มันไม่ใช่ตัวอวิชชา มันรู้จริงใจ รู้จริงตามความเป็นจริง รู้จริงตามเป็นธรรม ไม่ใช่รู้ด้วยอวิชชา

เรามันรู้ด้วยอวิชชา รู้ แต่ไม่จริง รู้ แต่ใช้การไม่ได้ รู้ แต่ทุกข์ รู้ แต่มันลากใจออกไป ไส้ ออกไปเลือดซิบๆ ตลอด ตั้งแต่เกิดจนตาย ตายจนเกิด เกิดอยู่อย่างนั้น ไม่เคยมีความสุขในหัวใจ มันลากไปจนทุกข์ยากมาก มีแต่บ่นพร่ำเพื่อ “ฉันททุกข์ๆ” มีแต่บ่นพร่ำเพื่อกันไปไม่สามารถแก้ไขตัวนี้ได้

พระพุทธเจ้าเป็นห่วง สงสาร เป็นห่วงมาก เมตตาสัตว์โลก ถึงได้พยายามเตือน แม้แต่วันนี้ แต่เมื่อ ๒,๐๐๐ กว่าปีมาแล้ว “ภิกษุทั้งหลาย จงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด” คำพูดคำ

เดี๋ยวนะ เป็นปัจฉิมโอวาท โอวาทขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากไว้กับชาวพุทธ ฝากไว้แก่ผู้ปฏิบัติ ฝากไว้กับนักปฏิบัติทุกๆ คนเลย แล้วย้อนกลับมาไง ฝากไว้แล้วนะ แล้วเราเป็นชาวพุทธ เราทำได้ไหม เรารับคำสั่งเสียของพระพุทธเจ้าได้ไหม เราใช้ประโยชน์จากคำนั้นได้ไหม

อย่างที่ว่าเมื่อคืนนี้ ขนาดเขาเหาะเหินเดินฟ้าได้นะ เขายังเสียใจว่าเห็นเจ้าชายสิทธัตถะ ภาพเทวิลเห็นเจ้าชายสิทธัตถะ แต่เขาไม่มีโอกาสได้ร้อเจ้าชายสิทธัตถะ ได้ออกบวชจนสำเร็จเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เพราะมีวิชาตัวนี้ มีเทคนิค เทคโนโลยีตัวนี้ มีพุทธศาสน์ที่จะทำลายวิชาได้ไง เพราะตอนนั้นยังไม่ได้สำเร็จเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ แต่ยังไม่บรรลุนิพพานเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาถึงเสียโอกาส เขาถึงเสียใจมาก เรานี้รับมาเต็มๆ เราได้รับเทคโนโลยีอันนี้มาในมือเลย “พิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด” แล้วเรามีเทคโนโลยีแล้วเราทำได้ไหม เราพิสูจน์กิเลสที่ออกไปจากใจเราได้ไหม กิเลสในหัวใจเราชำระไปแล้วเท่าไร เราเอาออกไปแล้วเท่าไร ทั้งๆ ที่มีเทคโนโลยีพร้อมนะ พุทธศาสน์วางไว้เลย

แล้วเกิดขึ้นจากเราตั้งสมาธิ เห็นไหม ความดำริชอบ ดำริการประพฤติปฏิบัติ ดำริจะฆ่ากิเลส ดำริจะทำใจให้บริสุทธิ์ นี่ดำริชอบ การงานชอบ งานภายใน งานทำใจให้สงบจากความฟุ้งซ่าน จากการที่มันเกาะเกี่ยวทางโลก เห็นไหม งานภายใน งานชอบ ความเพียรชอบ เพียรลงที่หัวใจ เลี้ยงชีวิตชอบนี้สำคัญมาก เลี้ยงหัวใจชอบใจ

ถ้ามันคิดผิดบอก “นี่เอ็งกินอาหารผิดแล้ว แยกที่จรมานี้เอายาพิษมาเจือให้เอ็งกินแล้ว” ถ้าเลี้ยงชีวิตชอบต้องคิดแต่จะเอาพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด ความคิดชอบ ความเลี้ยงใจชอบใจ ใจกินอารมณ์เป็นอาหาร ใจต้อนรับแต่แยกที่จรมานี้ ใจไม่เคยว่างเลย ใจอยู่ด้วยตัวเองไม่ได้ ต้องเกาะเกี่ยวกับอารมณ์ตลอดเวลา ใจถึงหิว ใจถึงกระหาย ใจนี้เหมือนยักษ์ กินไม่เลือก สิ่งใดแว็บขึ้นมากินมันหมด นี่มันถึงเลี้ยงชีวิตผิดใจ ถ้าเลี้ยงชีวิตผิดแล้วมันจะเอาความสุขมาจากไหน

ถ้าจะเลี้ยงชีวิตถูก เห็นไหม ป้อนแต่สิ่งคุณงามความดี ป้อนแต่การละเว้นการคิดชั่ว นี่ป้อนเลี้ยงชีวิตถูก การเลี้ยงชีวิตถูก เลี้ยงชีวิตภายนอกกับเลี้ยงชีวิตภายใน นี่มรรคอรียสังขัจจมันถึงสำคัญมาก มรรคอรียสังขัจจ มรรคภายในใจ นี่ถึงว่าทางอันเอก พระพุทธเจ้าวางไว้ วางให้เราเดิน ให้เดินทางมรรคเข้าไปไง เข้าไปถึงตรงอวิชชาตัวที่ไม่รู้อะไร ตรงที่ไม่รู้อะไรเข้าไปพลิกมันละ ถึงว่าเป็นงานชอบ เป็นกระแสที่เราสร้างขึ้นมาจากภายใน เป็นนามธรรมเข้าไปชำระ

จิตแก้จิต งานอันเอก งานของเอกบุรุษหรืองานของเอกสตรี งานอันเอกนะ งานที่ว่าไม่มีใครทำแทนกันได้ ไม่มีใครสามารถที่จะเหนี่ยวรั้งหรือว่าฟุ้งพาอาศัย ต้องเป็นงานของบุคคลคนนั้นมันถึงเป็นปัจจัยตั้งใจ

ความเป็นปัจจัยตั้งคือเกิดและดับตรงที่ต้นเหตุ เหตุอันนั้น สิ่งทีอันนั้น ชาติอันนั้น ชาติที่เป็นไฟ ไฟเกิดที่ไหนดับที่นั่น อวิชชาเกิดที่ไหนดับที่นั่น ความไม่รู้ตรงไหนต้องรู้ตรงนั้น พลิกตรงค้ำยันก็เป็นขาว พลิกตรงอวิชชาก็เป็นวิชา ต้องพลิกตรงนั้นถึงเป็นปัจจัยตั้ง ถึงบอก ใครทำแทนใครไม่ได้ เป็นปัจจัยตั้ง กิเลสเกิดต้องกิเลสดับ อวิชชาเกิดต้องอวิชชาดับ แล้วเกิดความสุข เกิดความสุขเพราะไม่มีใครเชื่อมโยง ความสุขจะเกิดขึ้น จะซึ่งใจพระพุทธเจ้ามาก ซึ่งใจ เพราะความสุขอันนั้นนะ ความสุขอันนั้นเกิดขึ้นมาจากความทุกข์ยากของเราในใจ จากการกระเสือกกระสน จากการตะเกียกตะกายเข้าไปหาตรงนั้น ต้องตะเกียกตะกายเข้าไปนะ เพราะเป็นงานอันเอก งานเอกบุรุษเอกสตรี เอกทั้งหมดคนนะ เอกมากเลย

เพราะงานใดๆ ในโลกนี้ไม่มีวันที่สิ้นสุด ไม่มีหอรอก ไม่มี เราตายไปคนอื่นมาทำต่อณะงานที่เราทำกันอยู่ที่นี่ เราตายไปคนจะมาทำต่อข้างหลังนี้มีเยอะเยอะเลย ต่อคิวไว้มหาศาล ไม่มีที่สิ้นสุด วัฏวนตลอดไป ไม่มีหอรอก แต่งานอันเอกนี้จบเดี๋ยวนี้ จบ ไม่เกิดอีกเอาอะไรมาทำ โลกนี้มีเพราะมีเรา เราดับแล้ว โลกก็โลกไปสิ เราไม่เกี่ยว สิ่งนั้นมีเพราะมีเรา เราชำระของเราหมดแล้ว อะไรมีก็เรื่องของเขา ไม่ใช่เรื่องของเรา

เห็นไหม เกิดที่ไหนดับที่นั่น แล้วความสุขมหาศาลนะ ความสุขเกิดขึ้นเกิดจากประพฤติกปฏิบัติ ความสุขเกิดขึ้นจากเราเคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ไง วันนีวันวิสาขบูชา วิสาขะ พระพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เกิดเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็ปรินิพพานไป สละสมมุติไว้ในโลกนี้คือร่างกาย หัวใจนี้ไม่เกิด ดับสนิท

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้นำ เป็นผู้ผ่านไป มันเป็นตามความเป็นจริง เพราะว่าพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะเป็นพยานกันทั้งนั้นเลย ไม่ใช่แค่พูด ไม่ใช่พูดตามตำราพูดตามสักกียาน พุทธศาสน์ที่พิสูจน์ได้ พระพุทธเจ้าพิสูจน์เป็นองค์แรก สาวก อัครสาวก ภิกษุเป็นตามๆ กันไป แล้วรับรองกันไว้ในพระไตรปิฎก พระไตรปิฎกรับรองกัน จนพระพุทธเจ้า

แต่งตั้งสาวก อัครสาวก เป็นอัครสาวกแต่ละแขนงๆ อัครสาวกยอมรับพระพุทธเจ้า ถึงเป็นพุทธศาสนาที่พิสูจน์ได้ด้วยตามความเป็นจริง

เราเกิดท่ามกลางศาสนาพุทธ เกิดท่ามกลางพุทธศาสนาที่มีคุณอย่างประเสริฐ แล้วถ้าเราเป็นชาวพุทธจริง เราปฏิบัติจริง ถึงว่าเราเป็นชาวพุทธแท้ใจ เป็นชาวพุทธสมกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากไว้ใจ ผู้ใดพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเกิด ผู้นั้นจะรอดปลอดภัยจากความทุกข์ เอวัง

เพิ่มเติมท้ายกัณฑ์

ความไม่ประมาทในกายสังขาร จิตสังขาร ความไม่ประมาทในสังขาร ๒ คือกายสังขาร จิตสังขาร สังขารที่เป็นกาย กายเป็นรูป กับสังขารที่เป็นจิต จิตคือจิตสังขาร สังขาร ๒ ความไม่ประมาทในสังขาร ๒ นั้นเป็นทางพ้นทุกข์ เป็นทางรอด เป็นทางที่จะออกไปจากการเวียนว่ายตายเกิด สังขาร ๒ นี้เป็นหินลับปัญญา เป็นการต่อสู้อะหว่างกิเลสกับธรรม ระหว่างธรรมกับกิเลส

ธรรมต่างหากอยู่เหนือกิเลส แต่เป็นของที่ละเอียดอ่อนจนทำให้เราต้องมีความมุมานะ แล้วเป็นสิ่งในโลกเขาไม่ค่อยได้สนใจกัน มันเลยเป็นคนส่วนน้อย เป็นชนกลุ่มน้อยในการปฏิบัติ เพราะคนที่จะรอดพ้นมีส่วนน้อย ธรรมส่วนน้อยแต่เป็นธรรมที่เป็นยอดของธรรม ส่วนใหญ่เขาอยู่กันในโลก ส่วนใหญ่เขาทำลิ้มเนื้อลิ้มตัวกัน

ชนกลุ่มน้อยแต่คุณค่ามหาศาล คุณค่าของสิ่งที่อยู่เหนือใจ ยอดของเจตีย์ ยอดของพีระมิด ยอดของโลก ยอดของการประพฤติปฏิบัติ ยอดของการออกจากวัฏฏะ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้สำหรับทุกๆ คน สิ่งที่เป็นไปได้ อยู่น้อยมันก็ต้องทำกัน เพราะว่าอะไร เพราะว่า น้อยยิ่งไม่ทำ ยิ่งน้อยเข้าไปใหญ่

แก่นแท้ แก่นของอะไร? แก่นของการจะออก แก่นที่เป็นไป แก่นที่เป็นหลัก แก่นที่ว่าเป็นหลักยึดของทุกฝ่าย ทุกๆ ฝ่ายอยากจะประพฤติปฏิบัติ ทุกๆ ฝ่ายแสวงหาแต่ผู้ชี้แนะ ไม่มีผู้ชี้แนะ ไม่มีผู้นำทาง ชนกลุ่มน้อยถึงเป็นผู้นำทางอยู่ ก็จะทำให้คนกลุ่มน้อยนั้นเป็นชนกลุ่มน้อยแต่กลุ่มน้อยที่มีคุณค่าดี มีคุณค่าดีกว่าทุกๆ ฝ่าย ชนกลุ่มน้อยอยู่ในป่าลึก แต่อยู่ด้วยความบริสุทธิ์ผุดผ่อง อยู่ด้วยความเป็นสุข สุขของที่ว่าไม่มีสิ่งเจือปน สุขแบบพึ่งพาอาศัยตนเองได้ ไม่ต้องอาศัยภายนอกเข้าไปทำให้วุ่นวาย

โลกเขาอยู่ด้วยความวุ่นวาย อยากพึ่งพา อยากให้เป็นไป อยากพึ่งพาอาศัย อยากสะดวก
อยากสบายก็เลยต้องเจ็บปวดแสบปวดร้อนอยู่ของเขา อยู่ชนกลุ่มน้อยอยู่ในป่าลึก แต่มีความสุข
สบายของตัวเอง อันนั้นถึงจะเป็นคุณค่าไง มีคุณค่าประสาพวกเรารู้ปฏิบัตินะ ผู้ปฏิบัติผู้
ตะเกียกตะกาย ผู้จะทำให้พ้นออกไป ออกไป ออกไปจากแรงดึงดูด ออกไปจากวิญญะ

น่าเห็นใจมาก น่าเห็นใจ